Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 30 maja 2013 r.*

Artykuł 107 ust. 1 TFUE — Pomoc państwa — Pojęcie zasobów państwowych — Pojęcie możliwości przypisania środka państwu — Organizacje międzybranżowe sektora rolnego — Uznane organizacje — Działania wspólne uchwalane przez organizacje w interesie danego sektora — Finansowanie w drodze składek dobrowolnie ustanowionych przez wspomniane organizacje — Akt administracyjny, z tytułu którego składki te stały się obowiązkowe dla wszystkich przedsiębiorstw działających w danym sektorze rolnym

W sprawie C-677/11

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Conseil d'État (Francja) postanowieniem z dnia 28 listopada 2011 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 29 grudnia 2011 r., w postępowaniu:

Doux Élevage SNC,

Coopérative agricole UKL-ARREE

przeciwko

Ministère de l'Agriculture, de l'Alimentation, de la Pêche, de la Ruralité et de l'Aménagement du territoire,

Comité interprofessionnel de la dinde française (CIDEF),

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: T. von Danwitz, prezes izby, A. Rosas, E. Juhász (sprawozdawca), D. Šváby i C. Vajda, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: V. Tourrès, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 15 listopada 2012 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Doux Élevage SNC przez adwokatów P. Spinosiego, M. Massarta oraz D. Lechat,

— w imieniu Coopérative agricole UKL-ARREE przez adwokata P. Spinosiego,

* Język postępowania: francuski.

— w imieniu Comité interprofessionnel de la dinde française (CIDEF) przez adwokatów H. Calveta, Y. Trifounovitch, C. Rexhę oraz M. Louvet,

— w imieniu rządu francuskiego przez E. Belliard, G. de Bergues'a, J. Gstaltera oraz J. Rossiego, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez B. Stromskyego oraz S. Thomasa, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 31 stycznia 2013 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy interpretacji art. 107 ust. 1 TFUE dotyczącego pomocy państwa, a w szczególności pojęcia zasobów państwowych zawartego w tym przepisie.

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Doux Élevage SNC i Coopérative agricole UKL-ARREE, spółkami prowadzącymi działalność w sektorze rolnym produkcji mięsa indyczego i hodowli indyków, a właściwymi organami krajowymi w przedmiocie prawidłowości decyzji wydanej przez te organy rozszerzającej obowiązkowo na wszystkie należące do tej branży przedsiębiorstwa porozumienie zawarte przez organizację międzybranżową reprezentującą dany sektor, które ustanawia składkę w celu finansowania działań wspólnych ustalonych przez tę organizację.

Prawo francuskie

3 W loi nº 75-600, du 10 juillet 1975, relative à l'organisation interprofessionnelle agricole (ustawie nr 75-600 z dnia 10 lipca 1975 r. w sprawie rolniczych organizacji międzybranżowych, JORF z dnia 11 lipca 1975 r., s. 7124) wprowadzono współpracę międzybranżową w tym sektorze w taki sposób, że różne najbardziej reprezentatywne organizacje zawodowe sektorów produkcji rolnej, nazywane ogólnie „branżami", mogą skupiać się w korporacji zawodowej. Przepisy tej ustawy następnie zostały skodyfikowane w kodeksie rolnym i rybołówstwa morskiego (zwanym dalej „kodeksem rolnym"), którego przepisy mające znaczenie w niniejszej sprawie w brzmieniu mającym zastosowanie do okoliczności faktycznych w postępowaniu głównym, znajdują się poniżej.

4 Artykuł L. 611-1 stanowi:

„Wysoka Rada ds. Ustalania Kierunków Rozwoju i Koordynacji Gospodarki Rolnej i Żywnościowej, złożona z przedstawicieli zainteresowanych ministerstw, sektorów produkcji rolnej, przetwórstwa i wprowadzania na rynek produktów rolnych, rzemiosła i handlu niezależnych od żywienia, konsumentów oraz uznanych stowarzyszeń w dziedzinie ochrony środowiska, własności rolnej, reprezentatywnych związków zawodowych pracowników sektora rolnego i żywnościowego, bierze udział w ustanawianiu, koordynacji, wdrożeniu i ocenie polityki w dziedzinie ustalania kierunków rozwoju produkcji i organizacji rynków.

Rada jest właściwa w przedmiocie całej produkcji rolnej, rolno-spożywczej, rolno-przemysłowej i leśnej.

[…]".

5 Artykuł L. 632-1 stanowi:

„I. – Zrzeszenia powołane z własnej inicjatywy najbardziej reprezentatywnych organizacji zawodowych sektora produkcji rolnej oraz, w odpowiednim przypadku, sektorów przetwórstwa, wprowadzania na rynek i dystrybucji, mogą zostać uznane przez właściwy organ administracyjny za organizacje międzybranżowe po uzyskaniu opinii Wysokiej Rady ds. Ustalania Kierunków Rozwoju i Koordynacji Gospodarki Rolnej i Żywnościowej albo na poziomie krajowym, albo na poziomie obszaru produkcji, w odniesieniu do produktu lub grupy określonych produktów, w szczególności gdy ich celem jest zawarcie porozumień międzybranżowych zmierzających jednocześnie do:

— ustanowienia i wspierania umów zawartych pomiędzy ich członkami;

— przyczyniania się do zarządzania rynkami poprzez śledzenie sytuacji na tych rynkach, lepsze dostosowanie towarów pod względem ilościowym i jakościowym oraz ich promocję;

— wzmocnienia bezpieczeństwa żywnościowego w szczególności poprzez system śledzenia produktów w interesie użytkowników i konsumentów.

Organizacje międzybranżowe mogą również realizować inne cele, zmierzające w szczególności do:

— wspierania utrzymania i rozwoju potencjału ekonomicznego sektora;

— wspierania rozwoju odzyskiwania produktów do celów innych niż żywnościowe;

— brania udziału w międzynarodowych działaniach na rzecz rozwoju;

[…]

II. – Wysoka Rada może uznać w odniesieniu do określonego produktu lub grupy produktów za międzybranżową tylko jedną organizację. W sytuacji gdy uznano określoną krajową organizację międzybranżową, regionalne organizacje międzybranżowe powołują komitety tej krajowej organizacji międzybranżowej i są reprezentowane przez tę organizację międzybranżową.

[…]”.

6 Artykuł L. 632-2-I stanowi:

„Wysoka Rada może uznać organizacje międzybranżowe, których statut przewiduje wyznaczenie organu pojednawczego w sporach, które mogą pojawić się pomiędzy organizacjami zawodowymi będącymi członkami przy okazji stosowania porozumień międzybranżowych […].

Z uznanymi organizacjami międzybranżowymi można się konsultować w sprawach związanych z kierunkami i środkami polityki dla ich sektora.

Przyczyniają się one do wdrażania krajowej i wspólnotowej polityki gospodarczej i mogą korzystać z pierwszeństwa w przyznaniu pomocy publicznej.

Mogą one mieć jako wspólników organizacje reprezentujące konsumentów i pracowników przedsiębiorstw tego sektora w ramach należytego wykonywania ich zadań.

Warunki uznania organizacji międzybranżowych i cofnięcia ich uznania określane są w drodze rozporządzenia Conseil d’État”.

7 Po przyjęciu loi nº 2010-874 du 27 juillet 2010 de modernisation de l'agriculture et de la pêche (ustawy nr 2010–874 z dnia 27 lipca 2010 r. w sprawie modernizacji rolnictwa i rybołówstwa, JORF z dnia 28 lipca 2010 r., s. 13925), ustawy późniejszej niż okoliczności faktyczne zaistniałe w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym, akapit trzeci art. L. 632-2-I skreślono.

8 Zgodnie z art. L. 632-2-II:

„Porozumienia zawarte w ramach jednej z uznanych organizacji międzybranżowych dotyczące określonego produktu […] i mające na celu dostosowanie podaży do popytu nie mogą zawierać ograniczeń konkurencji […].

Porozumienia te są uchwalane w drodze jednogłośnej decyzji reprezentowanych przez organizację międzybranżową przedsiębiorców należących do danych branż zgodnie z przepisami art. L. 632-4 […].

Porozumienia te są zgłaszane po ich zawarciu, a przed ich wejściem w życie, ministrowi rolnictwa, ministrowi gospodarki i urzędowi ds. konkurencji. Ogłoszenie o ich zawarciu publikowane jest w *Bulletin officiel de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes* (dzienniku urzędowym konkurencji, ochrony konsumenta i zwalczania nadużyć).

[…]".

9 Artykuł L. 632-3 ma następujące brzmienie:

„W sytuacji gdy porozumienia zawarte w ramach uznanej organizacji międzybranżowej zmierzają, poprzez zawieranie umów standardowych i kontraktacji oraz prowadzenie działań wspólnych lub też we wspólnym interesie, zgodnych z interesem ogólnym oraz z regułami wspólnej polityki rolnej, do wspierania w szczególności:

1° znajomości popytu i podaży;

2° dostosowania wielkości i poprawy podaży;

3° wdrożenia pod kontrolą państwa reguł wprowadzania na rynek, ustalania cen i warunków zapłat. Przepis ten nie znajduje zastosowania do produktów leśnych;

4° jakości produktów: w tym celu porozumienia mogą w szczególności przewidywać opracowanie i wdrożenie kontroli jakości i zasad określania, pakowania, transportu i prezentacji, w razie konieczności aż do etapu sprzedaży detalicznej produktów; w odniesieniu do kontrolowanych nazw pochodzenia porozumienia te mogą w szczególności przewidywać wdrażanie procedur kontroli jakości;

5° relacji międzybranżowych w danym sektorze, w szczególności przez ustanowienie norm technicznych, stosowanych programów badawczych, doświadczeń, rozwoju i przez realizację inwestycji w ramach tych programów;

6° informacji w zakresie branż i produktów, a także ich promocji na rynkach wewnętrznych i zewnętrznych;

7° zbiorowych działań mających na celu walkę z zagrożeniami i ryzykami związanymi z produkcją, przetwórstwem, wprowadzaniem na rynek i dystrybucją produktów rolnych i spożywczych;

8° walki ze szkodnikami w rozumieniu art. L. 251-3;

9° odzyskiwania produktów dla celów innych niż żywnościowe;

10° udziału w międzynarodowych akcjach na rzecz rozwoju;

11° rozwoju stosunków umownych pomiędzy przedsiębiorcami reprezentowanymi w organizacji międzybranżowej, w szczególności przez wprowadzenie do wzorów umów standardowych klauzul dotyczących zobowiązań, zasady ustalania cen, terminarza dostaw, czasu trwania umowy, zasady progu opłat, zasady ponownego określenia warunków sprzedaży w przypadku dużych wahań zmian cen surowców wytworzonych w rolnictwie, a także środków kontroli produkcji w celu dostosowania podaży do popytu".

10 Artykuł L. 632-3 w następstwie przyjęcia ustawy nr 2010–874 z dnia 27 lipca 2010 r. brzmi obecnie następująco:

„Właściwy organ administracyjny może rozszerzyć zakres obowiązywania o czas określony w całości lub w części zawartych w ramach uznanej organizacji międzybranżowej porozumień, w sytuacji gdy przewidują one prowadzenie działań wspólnych lub też we wspólnym interesie zgodnych z interesem ogólnym i z regulacjami Unii Europejskiej".

Pozostałe, wcześniej wymienione w tym artykule sformułowania zostały skreślone.

11 Artykuł L. 632-4 stanowi:

„Rozszerzenie zakresu obowiązywania takich porozumień wymaga przyjęcia ich postanowień w drodze jednogłośnej decyzji podjętej przez reprezentowanych przez organizację międzybranżową przedsiębiorców należących do danych branż. Jednakże w odniesieniu do porozumień dotyczących tylko części reprezentowanych przez rzeczoną organizację przedsiębiorców wystarczająca jest jednogłośna decyzja tylko tych przedsiębiorców, pod warunkiem że nie sprzeciwiają się jej inni przedsiębiorcy.

[…]

W przypadku uchwalenia rozszerzenia zakresu obowiązywania porozumienia przewidziane przez nie środki są obowiązujące dla wszystkich przedsiębiorców z branż stanowiących tę organizację międzybranżową.

Właściwy organ wydaje decyzję w sprawie proponowanego rozszerzenia w terminie dwóch miesięcy od daty otrzymania wniosku w tej sprawie, złożonego przez organizację międzybranżową. Jeżeli po upływie tego terminu właściwy organ nie doręczył swojej decyzji, wniosek zostaje uznany za rozpatrzony pozytywnie.

W decyzji o oddaleniu wniosku o rozszerzenie zakresu obowiązywania porozumienia podaje się przesłanki, na których została ona oparta".

12 Artykuł L. 632-6 stanowi:

„Uznane organizacje międzybranżowe wymienione w art. L. 632–1 i L. 632–2 mogą na podstawie porozumień, których zakres obowiązywania został rozszerzony zgodnie z procedurą przewidzianą w art. L. 632–3 i L. 632–4, pobierać od wszystkich swych członków składki, stanowiące, pomimo ich obowiązkowego charakteru, wierzytelności prywatnoprawne.

[…]

Ponadto składki te mogą być pobierane od towarów wwożonych na warunkach określonych w rozporządzeniu. Na wniosek organizacji międzybranżowych będących ich beneficjentami składki te pobierane są na ich koszt przez organy celne.

Składki te nie wykluczają opłat parafiskalnych”.

13 Zgodnie z art. L. 632-8-I:

„Uznane organizacje międzybranżowe składają właściwym organom administracyjnym coroczne sprawozdania z prowadzonej działalności i przekazują:

— sprawozdania finansowe;

— sprawozdanie z działalności i protokoły z walnych zgromadzeń;

— sprawozdanie z wykonania każdego porozumienia, którego zakres obowiązywania został rozszerzony.

Przekazują one właściwym organom administracyjnym wszystkie dokumenty, których organy te zażądają w ramach wykonywania uprawnień kontrolnych”.

14 W drodze arrêté du 24 juin 1976 (zarządzenia z dnia 24 czerwca 1976 r., JORF z dnia 26 sierpnia 1976 r., s. 5143) Comité interprofessionnel de la dinde française (międzybranżowe zrzeszenie francuskich hodowców i przetwórców indyków, zwane dalej „CIDEF”), stowarzyszenie o charakterze niezarobkowym prawa prywatnego, zostało uznane przez właściwy organ administracyjny za rolniczą organizację międzybranżową zgodnie z ustawą nr 75-600. CIDEF skupia przedsiębiorców z czterech branż, a mianowicie branży produkcyjnej, branży zajmującej się sztucznym wylęgiem oraz przywozem jaj do inkubacji i szczepów, branży ubojowej i przetwórczej oraz branży paszowej.

15 Zgodnie z art. 2 statutu CIDEF:

„ma na celu:

— grupowanie wszystkich inicjatyw podejmowanych przez branże zawodowe w celu organizowania i regulowania rynku mięsa indyczego;

— wprowadzenie w tym celu systemu informacji statystycznej pozwalającej na informowanie przedsiębiorców w sposób ciągły o liczebności stad indyków, wysokości ubojów, zapasach, wywozie za granicę, konsumpcji gospodarstw domowych i zakładów żywienia zbiorowego;

— regulowanie produkcji i rynku mięsa indyczego poprzez kształtowanie podaży i popytu;

— pozyskiwanie koniecznych środków finansowych;

— złożenie wniosku o zatwierdzenie norm określonych przez przedsiębiorców z każdej branży na produkowane i sprzedawane przez nią towary;

— wprowadzenie obowiązku zawierania przez przedsiębiorców pisemnych umów na dostawy towarów i usług (Komitet zaproponuje wzory umów ramowych);

— reprezentowanie przed władzami krajowymi i instancjami wspólnotowymi interesów branż w zakresie wszystkich wspólnych dla nich problemów dotyczących sektora mięsa indyczego;

— prowadzenie w ramach EWG możliwe najściślejszej współpracy z przedsiębiorcami sektora mięsa indyczego z państw partnerskich;

— podejmowanie wszystkich inicjatyw służących rozwiązywaniu problemów technicznych i technologicznych, a w szczególności przeprowadzenia koniecznych badań;

— zapewnienie wszystkim lub niektórym przedsiębiorcom branż z sektora produkcji mięsa drobiowego, dla wszystkich wyrobów ogółem, świadczenia usług w dziedzinach, w których łączą ich wspólne interesy. Usługi te są powierzone Komitetowi w drodze pisemnych umów. Ich finansowanie jest objęte odrębną księgowością i nie może podlegać pobraniu przez CIDEF składki, która stała się obowiązkowa na podstawie art. L. 632-6 kodeksu rolnego".

Postępowanie główne, okoliczności powstania sporu i pytanie prejudycjalne

16 W drodze porozumienia międzybranżowego z dnia 18 października 2007 r. CIDEF wprowadził składkę międzybranżową pobieraną od każdego reprezentowanego przez tę organizację członka. Porozumienie to podpisano na okres trzech lat. Zgodnie z uzupełniającym to porozumienie i dołączonym do niego w tym samym dniu aneksem kwota tej składki za 2008 r. została ustalona na 14 EUR za 1 000 młodych indyków. Dwoma zarządzeniami z dnia 13 marca 2008 r. (JORF z dnia 27 marca 2008 r., s. 5229; JORF z dnia 1 kwietnia 2008 r., s. 5412), właściwi ministrowie rozszerzyli zgodnie z art. L. 632–3 kodeksu rolnego zakres obowiązywania tego porozumienia międzybranżowego o trzy lata, a obowiązywanie aneksu – o jeden rok. W drodze nowego aneksu do tego porozumienia międzybranżowego, podpisanego w dniu 5 listopada 2008 r., CIDEF zadecydował o utrzymaniu w 2009 r. kwoty składki międzybranżowej. Na mocy art. L. 632-4 akapit czwarty kodeksu rolnego zakres obowiązywania tego aneksu został rozszerzony dorozumianą decyzją zatwierdzającą właściwego organu z dnia 29 sierpnia 2009 r., która została podana do publicznej wiadomości w drodze opublikowanego przez właściwego ministra w dniu 30 września 2009 r. ogłoszenia (JORF z dnia 30 września 2009 r., s. 15881).

17 Doux Élevage SNC, spółka zależna grupy Doux, która jest pierwszym europejskim producentem drobiu, i Coopérative Agricole UKL-ARREE wniosły do Conseil d'État o stwierdzenie nieważności dorozumianej decyzji o rozszerzeniu zakresu obowiązywania aneksu z dnia 5 listopada 2008 r. wynikającej w dniu 29 sierpnia 2009 r. z milczenia zachowanego przez organ krajowy w przedmiocie wniosku o rozszerzenie zakresu obowiązywania tego aneksu, a także ogłoszenia podającego tę decyzję do publicznej wiadomości. Podnoszą one, że składka międzybranżowa ustalona aneksem z dnia 5 listopada 2008 r., której zakres obowiązywania został rozszerzony i która na mocy rzeczonej decyzji stała się obowiązkowa dla wszystkich podmiotów gospodarczych zrzeszonych w organizacji międzybranżowej, stanowi pomoc państwa i w związku z tym decyzja ta powinna być wcześniej zgłoszona Komisji Europejskiej zgodnie z postanowieniami art. 108 ust. 3 TFUE.

18 W następstwie wydania wyroku z dnia 15 lipca 2004 r. w sprawie C-345/02 Pearle i in., Zb.Orz. s. I-7139, sąd krajowy, do którego wniesiono sprawę, orzekł, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, że wchodzą w zakres pojęcia pomocy państwa składki ustanowione przez uznane organizacje międzybranżowe, nazywane ogólnie „składkami dobrowolnymi, które stały się obowiązkowe" (zwane dalej „CVO"), w celu finansowania wspólnych działań uchwalonych przez te organizacje oraz akty administracyjne, z tytułu których składki te stały się obowiązkowe dla podmiotów gospodarczych działających w danym sektorze.

19 Jednakże w następstwie kilku uwag przedstawionych przez Cour des comptes (francuski trybunał obrachunkowy) rząd francuski przedstawił Komisji, ze względów pewności prawa, ramowy program działań, które mogą być prowadzone przez organizacje międzybranżowe, i załączył dziesięć porozumień zawartych przez największe organizacje międzybranżowe. W drodze decyzji z dnia 10 grudnia 2008 r. pomoc państwa N 561/2008 (C(2008) 7846 wersja ostateczna) Komisja uznała, powołując się na ww. wyrok w sprawie Pearle i in., że działania te wchodzą w zakres pojęcia pomocy państwa. Instytucja ta jednakże stwierdziła, że finansowanie tych środków nie wzbudza zastrzeżeń z punktu widzenia systemu wspólnej organizacji rynku i że środki te nie grożą zmianą warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem, i uznała, że mogą być objęte wyjątkiem przewidzianym w art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE. Analogiczne stanowisko zostało przyjęte przez

Komisję w dwóch późniejszych decyzjach. Wszystkie te decyzje zostały zakwestionowane skargami o stwierdzenie nieważności wniesionymi przez Republikę Francuską i przez zainteresowane organizacje międzybranżowe, obecnie w toku przed Sądem.

20 Conseil d'État przede wszystkim zauważa, że porozumienie międzybranżowe z dnia 18 października 2007 r. zostało uchwalone w drodze jednogłośnej decyzji przedsiębiorców należących do czterech branż reprezentowanych przez organizację międzybranżową i że decyzja o niezmienianiu w 2009 r. stawki składki uiszczanej przez podmioty prowadzące działalność zawodową w wielu branżach została podjęta przez przedsiębiorców należących do tych czterech branż również w sposób jednogłośny. Conseil d'État orzeka następnie, że aneks z dnia 5 listopada 2008 r. wylicza enumeratywnie działania, które mogą być finansowane za pomocą uiszczanych przez podmioty prowadzące działalność zawodową w wielu branżach składek pobranych przez CIDEF w 2009 r., będące działaniami informacyjnymi w przedmiocie mięsa indyczego „mającymi na celu poprawę wizerunku oraz promocję sprzedaży", działaniami promocyjnymi wspólnymi dla całej branży drobiu mięsnego, działaniami z zakresu stosunków zewnętrznych, z zakresu reprezentacji przed francuskimi i europejskimi organami administracyjnymi, uczestnictwem w europejskim stowarzyszeniu drobiu, prowadzeniem studiów i spotkaniami panelowymi z konsumentami mającymi na celu oszacowanie poziomu zakupów, działaniami wspierającymi badania i zapewnienie jakości oraz działaniami mającymi na celu obronę interesów sektora.

21 Ponadto Conseil d'État podkreśla z jednej strony, że zgodnie z tym aneksem nie jest możliwe finansowanie działań polegających na interwencji w rynek indyka, a z drugiej strony, że wspomniane w tym załączniku działania informacyjne nie wprowadzają żadnego rozróżnienia w zależności od pochodzenia produktów i że z żadnego z akt sprawy nie wynika, iż część zebranych w 2009 r. składek została przeznaczona wyłącznie na promocję „indyka francuskiego" zarówno we Francji, jak i zagranicą.

22 Uwzględniając powyższe rozważania i ustalenia, jak również przedstawione powyżej stanowisko Komisji, Conseil d'État postanowiła zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 107 [TFUE] zgodnie z wykładnią zastosowaną w [ww.] wyroku w sprawie Pearle […] i in. […] należy interpretować w ten sposób, iż ze względu na charakter rozpatrywanych działań, sposób ich finansowania oraz warunki ich przeprowadzania dotyczy pomocy państwa decyzja organu władzy krajowej rozszerzająca na wszystkie należące do danej branży przedsiębiorstwa zakres stosowania porozumienia, które, tak jak ma to miejsce w przypadku porozumienia zawartego przez [CIDEF], ustanawia składkę w ramach uznanej przez organ władzy krajowej organizacji międzybranżowej, która to składka stała się w ten sposób obowiązkowa, a jej celem jest umożliwienie prowadzenia działań informacyjnych, promocyjnych, z zakresu stosunków zewnętrznych, zapewnienie jakości i badań, działań mających na celu obronę interesów sektora, a także prowadzenie studiów i odbywanie spotkań panelowych z konsumentami?".

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

23 W pytaniu prejudycjalnym sąd krajowy zasadniczo zmierza do ustalenia, czy stanowi przesłankę pomocy państwa decyzja organu władzy krajowej rozszerzająca na wszystkie należące do danej branży przedsiębiorstwa zakres stosowania porozumienia międzybranżowego, które ustanawia obowiązkową składkę w celu umożliwienia prowadzenia działań informacyjnych, promocyjnych, z zakresu stosunków zewnętrznych, zapewnienia jakości i badań oraz działań mających na celu obronę interesów sektora.

24 Na wstępie należy przypomnieć, że art. 107 TFUE uznaje wszelką pomoc przyznawaną przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiejkolwiek formie, która zakłóca konkurencję lub grozi jej zakłóceniem poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów za niezgodną z rynkiem wewnętrznym, w zakresie w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

25 Artykuł 107 ust. 1 uzależnia tę niezgodność pomocy z rynkiem wewnętrznym od ustalenia, czy występują cztery przesłanki. Po pierwsze, musi mieć miejsce interwencja państwa lub przy użyciu zasobów państwowych. Po drugie, interwencja ta musi być w stanie wywrzeć wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi. Po trzecie, musi przyznawać beneficjentowi jakąś korzyść. Po czwarte, musi zakłócać konkurencję lub grozić jej zakłóceniem (ww. wyrok w sprawie Pearle i in., pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).

26 W odniesieniu do pierwszej przesłanki z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że jedynie korzyści przyznane bezpośrednio lub pośrednio z zasobów państwowych są uznawane za pomoc w rozumieniu przepisu art. 107 ust. 1 TFUE. Rozróżnienie wprowadzone w tym postanowieniu pomiędzy pomocą „przyznawaną przez państwa członkowskie" i pomocą przyznawaną „przy użyciu zasobów państwowych" nie oznacza, że wszystkie przywileje udzielone przez państwo stanowią pomoc, niezależnie od tego, czy byłyby finansowane ze środków państwowych, czy też nie, ale ma na celu jedynie włączenie do tego pojęcia zarówno przywilejów przyznanych bezpośrednio przez państwo, jak również tych udzielanych za pośrednictwem organizacji publicznej lub prywatnej, wskazanej lub utworzonej przez to państwo (wyrok z dnia 13 marca 2001 r. w sprawie C-379/98 PreussenElektra, Rec. s. I-2099, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo). Zakaz z art. 107 ust. 1 TFUE może zasadniczo obejmować również pomoc udzielaną przez organizacje publiczne lub prywatne, wskazane lub utworzone przez to państwo do zarządzania pomocą (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Pearle i in., pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).

27 Jednakże aby korzyści mogły zostać uznane za pomoc w rozumieniu przepisu art. 107 ust. 1 TFUE, konieczne jest, po pierwsze, aby zostały one przyznane bezpośrednio lub pośrednio z zasobów państwowych oraz, po drugie, aby można je było przypisać państwu (ww. wyrok w sprawie w sprawie Pearle i in., pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).

28 Należy zauważyć, jak przypomina rzecznik generalny w pkt 37 opinii, że finansowanie przy użyciu zasobów państwowych stanowi przesłankę pojęcia pomocy państwa.

29 W tym względzie Trybunał orzekł już w pkt 59 i 61 ww. wyroku w sprawie PreussenElektra, że uregulowanie krajowe, które przez ustanowienie obowiązku zakupu niektórych towarów po ustalonych cenach minimalnych gwarantuje określonym przedsiębiorstwom korzyść, a dla innych powoduje niekorzystne skutki, nie prowadzi do żadnego pośredniego bądź bezpośredniego transferu zasobów państwowych do przedsiębiorstw, które te towary wytwarzają i że taki obowiązek nie może w związku z tym nadawać temu uregulowaniu charakteru pomocy państwa.

30 W pkt 36 ww. wyroku w sprawie Pearle Trybunał, badając obciążenia nałożone przez organizację zawodową prawa publicznego na należących do niej członków w celu finansowania wspólnej kampanii reklamowej, doszedł do takiego samego wniosku, stwierdzając w szczególności, że ze względu na okoliczność, iż koszty poniesione przez tę organizację publiczną na cele omawianej kampanii zostały w całości odzyskane z opłat pobranych od korzystających z niej przedsiębiorstw, jej interwencja nie zmierzała do przysporzenia korzyści, która stanowiłaby dodatkowe obciążenie dla państwa lub dla tego podmiotu.

31 Trybunał stwierdził również w pkt 37 tego wyroku, że inicjatywa zorganizowania i przeprowadzenia będącej przedmiotem postępowania głównego kampanii reklamowej pochodziła od prywatnego stowarzyszenia optyków, nie zaś od podmiotu publicznego, który służył jedynie jako instrument poboru

i przeznaczenia zgromadzonych środków na cel z góry określony przez podmioty danego sektora, wyłącznie handlowy, który w żadnej mierze nie stanowił części polityki określonej przez organy publiczne.

32 W odniesieniu do składek będących przedmiotem postępowania głównego z przedłożonych Trybunałowi akt wynika, że składki te pochodzą od prywatnych podmiotów gospodarczych będących członkami zaangażowanej organizacji międzybranżowej lub niebędących członkami tej organizacji, lecz prowadzących działalność gospodarczą na właściwych rynkach. Mechanizm ten nie oznacza żadnego pośredniego bądź bezpośredniego transferu zasobów państwowych, środki zgromadzone w drodze zapłaty tych składek nie przechodzą nawet przez budżet państwa lub przez inny podmiot publiczny, a państwo nie rezygnuje z jakiegokolwiek tytułu z żadnych zasobów, takich jak podatki, opłaty, składki lub inne, które zgodnie z przepisami krajowymi powinny być wpłacone do budżetu państwa. Składki te zachowują prywatny charakter przez cały okres ich istnienia, a w wypadku niezapłacenia organizacja międzybranżowa powinna przeprowadzić w celu ich poboru zwykłe postępowanie sądowe w sprawach cywilnych lub handlowych, nie dysponując prerogatywami o charakterze państwowym.

33 Nie ma wątpliwości, że organizacje międzybranżowe są stowarzyszeniami prawa prywatnego i nie stanowią części administracji publicznej.

34 Niemniej jednak z orzecznictwa Trybunału wynika również, że nie jest konieczne wykazywanie we wszystkich przypadkach, iż miało miejsce przeniesienie zasobów państwowych, żeby można było uznać korzyść przyznaną jednemu przedsiębiorstwu lub kilku przedsiębiorstwom za pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE (zob. wyrok z dnia 16 maja 2002 r. w sprawie C-482/99 Francja przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-4397, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).

35 Trybunał orzekł zatem, że art. 107 ust. 1 TFUE obejmuje wszystkie środki pieniężne, które organy publiczne mogą faktycznie przeznaczyć na wsparcie przedsiębiorstw, niezależnie od tego, czy środki te wchodzą na stałe w skład majątku państwa, czy też nie. W związku z tym nawet jeśli kwoty odpowiadające rozważanemu środkowi nie są stale w posiadaniu skarbu państwa, to fakt, że stale znajdują się pod kontrolą publiczną, a zatem w dyspozycji właściwych organów krajowych, wystarczy, aby mogły zostać uznane za zasoby państwowe (zob. ww. wyrok w sprawie Francja przeciwko Komisji, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).

36 Tymczasem w postępowaniu głównym ustanowione przez Trybunał w pkt 37 ww. wyroku w sprawie Francja przeciwko Komisji kryteria nie są spełnione. Pewne jest, że organy krajowe nie mogą faktycznie przeznaczyć zasobów pochodzących ze składek będących przedmiotem sporu w postępowaniu głównym na wsparcie niektórych przedsiębiorstw. Zainteresowana organizacja międzybranżowa decyduje o przeznaczeniu tych zasobów, które są w całości poświęcone na określone przez nią samą cele. Podobnie zasoby te nie znajdują się stale pod kontrolą publiczną i nie znajdują się w dyspozycji organów państwowych.

37 Ewentualny wpływ, jaki państwo członkowskie może wywierać na funkcjonowanie organizacji międzybranżowej w drodze decyzji o rozszerzeniu zakresu stosowania porozumienia międzybranżowego na wszystkie należące do danej branży przedsiębiorstwa, nie może zmienić ustaleń poczynionych w pkt 36 niniejszego wyroku.

38 Z przedłożonych Trybunałowi akt sprawy wynika bowiem, że będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym przepisy nie przyznają właściwemu organowi uprawnienia do kierowania zarządzaniem zasobami lub do wpływu na zarządzanie nimi. Ponadto, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 71 opinii, zgodnie z orzecznictwem właściwych sądów krajowych regulujące rozszerzenie zakresu obowiązywania porozumienia ustanawiającego składki w ramach organizacji międzybranżowej przepisy kodeksu rolnego uprawniają władze publiczne do poddawania CVO wyłącznie kontroli prawidłowości i zgodności z ustawą.

39 W odniesieniu do rzeczonej kontroli należy zauważyć, że art. L. 632-3 kodeksu rolnego nie pozwala na uzależnienie rozszerzenia zakresu obowiązywania porozumienia od zapewnienia realizacji konkretnych, ustalonych i określonych przez organy publiczne celów politycznych z uwagi na okoliczność, że artykuł ten nie wskazuje w sposób wyczerpujący bardzo ogólnych i zróżnicowanych celów, które powinno wspierać porozumienie międzybranżowe, by zakres jego obowiązywania mógł być rozszerzony przez właściwy organ administracyjny. Wniosku tego nie podważa przewidziany w art. L. 632–8-I tego kodeksu obowiązek informowania tych organów ex post o sposobie wykorzystania CVO.

40 Ponadto brak w przedłożonych Trybunałowi aktach sprawy jakiejkolwiek wskazówki, która pozwalałby na uznanie, że inicjatywa ustanowienia CVO wychodzi nie od samej organizacji międzybranżowej, lecz od organów publicznych. Należy podkreślić, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 90 opinii, że państwo działa wyłącznie jako instrument, który czyni obowiązkowymi składki ustanowione przez organizacje międzybranżowe dla zapewnienia realizacji celów, które organizacje te same określają.

41 Ani z uprawnienia państwa do uznania organizacji międzybranżowej zgodnie z art. L. 632–1 kodeksu rolnego, ani z uprawnienia tegoż państwa do rozszerzenia na wszystkie należące do danej branży przedsiębiorstwa zakresu stosowania porozumienia międzybranżowego zgodnie z art. L. 632–3 i L. 632-4 tego kodeksu nie można zatem wywnioskować, że prowadzone przez organizację międzybranżową działania można przypisać państwu.

42 Wreszcie Komisja podnosi, że działania organizacji międzybranżowych są w części finansowane ze środków publicznych i że, uwzględniając brak odrębnej księgowości w stosunku do środków publicznych i prywatnych, wszystkie środki organizacji międzybranżowych stanowią „zasoby państwowe”.

43 W tym względzie należy zauważyć, że pytanie prejudycjalne dotyczy tylko składek wpłaconych w ramach uznanej przez organ władzy krajowej organizacji międzybranżowej, a nie innych ewentualnych środków pochodzących z budżetu państwa.

44 Ponadto, jak podkreślił rzecznik generalny w pkt 57 opinii, zasoby prywatne wykorzystywane przez organizacje międzybranżowe nie stają się „zasobami publicznymi” wyłącznie dlatego, że są wykorzystywane łącznie z kwotami pochodzącymi ewentualnie z budżetu państwa.

45 Na podstawie powyższych rozważań na zadane pytanie należy odpowiedzieć, że art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, iż ze względu na charakter rozpatrywanych działań, sposób ich finansowania oraz warunki ich przeprowadzania nie dotyczy pomocy państwa decyzja organu władzy krajowej rozszerzająca na wszystkie należące do branży rolnej przedsiębiorstwa zakres stosowania porozumienia, które, tak jak ma to miejsce w przypadku będącego przedmiotem postępowania głównego porozumienia międzybranżowego, ustanawia składkę w ramach uznanej przez organ władzy krajowej organizacji międzybranżowej, która to składka stała się w ten sposób obowiązkowa, a której celem jest umożliwienie prowadzenia działań informacyjnych, promocyjnych, z zakresu stosunków zewnętrznych, zapewnienie jakości i badań oraz działań mających na celu obronę interesów danego sektora.

W przedmiocie kosztów

46 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, iż ze względu na charakter rozpatrywanych działań, sposób ich finansowania oraz warunki ich przeprowadzania nie dotyczy pomocy państwa decyzja organu władzy krajowej rozszerzająca na wszystkie należące do branży rolnej przedsiębiorstwa zakres stosowania porozumienia, które, tak jak ma to miejsce w przypadku będącego przedmiotem postępowania głównego porozumienia międzybranżowego, ustanawia składkę w ramach uznanej przez organ władzy krajowej organizacji międzybranżowej, która to składka stała się w ten sposób obowiązkowa, a której celem jest umożliwienie prowadzenia działań informacyjnych, promocyjnych, z zakresu stosunków zewnętrznych, zapewnienie jakości i badań oraz działań mających na celu obronę interesów danego sektora.

Podpisy